

УДК 007: 304: 070

Фоменко Н. С.¹, Скуртул Г. С.²

¹студ. гр. СН-311 НУ «Запорізька політехніка»

²канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

СПЕЦІАЛЬНИЙ РАДІОРЕПОРТАЖ ЯК ЗАСІБ ДОКУМЕНТАЛІЗАЦІЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Російсько-українська війна, що розпочалася у 2014 році та значно загострилася після повномасштабного вторгнення росії в Україну в 2022 році, стала однією з ключових тем сучасного медіапростору. Цей конфлікт впливає не лише на військову, але й на інформаційну сферу, де медіа відіграють важливу роль у формуванні громадської думки, документуванні подій та їх фіксації для майбутніх поколінь.

У цей же час радіорепортаж має велике значення і у часи війни, коли на тимчасово окупованих територіях аудиторія має обмежений доступ до візуального контенту та зв'язку. У таких умовах радіорепортаж стає важливим засобом інформування, адже він: не вимагає стабільного інтернет-з'єднання чи дорогого обладнання для перегляду, може транслюватися через мобільний зв'язок, радіоприймачі та навіть через телефонні автовідповідачі, дозволяє передавати голоси свідків та звукові картини подій, що робить контент емоційно насиченим. Саме радіомовлення залишається одним із найефективніших способів комунікації в кризових умовах, забезпечуючи безперервний потік інформації.

У науковому дискурсі журналістикознавці досліджують жанрові особливості та гібридну природу спеціального репортажу. Варто, наприклад, згадати праці А. Лісневської, В. Лизанчука, Ю. Коваленка. Однак вивчення особливостей спеціального репортажу, зважаючи на його важливості в документалізації російсько-української війни, й досі немає, чим і зумовлена актуальність наукової розвідки.

Одним із важливих способів збереження документальних свідчень про війну є спеціальний радіорепортаж. Завдяки своїм жанровим особливостям радіорепортаж дозволяє доносити факти через емоції та свідчення очевидців, створюючи тісний зв'язок між слухачем і подіями. «Радіорепортаж поєднує сильні сторони інформаційного радіоповідомлення (оперативність, актуальність, насиченість тексту) та елементи радіопубліцистики (емоційне, образне відображення події з певною її оцінкою)» [2, С. 132], – зазначає В. Лизанчук. Цей жанр не лише виконує інформаційну функцію, але і стає цінним елементом культурної пам'яті, що допомагає фіксувати нашу реальність.

Саме спеціальний радіорепортаж є вдалим жанром для висвітлення російсько-української війни, адже він має на меті розповісти актуальну і, найважливіше, суспільно важливу тему. Спеціальний радіорепортаж характеризується глибоким аналізом ситуації, що дає можливість журналісту не просто розповісти про факт події, а і звернути увагу на деталі, які в інформаційному репортажі не візьмуться до уваги. Тобто він розширює контекст розуміння для аудиторії, залучаючи експертні коментарі та історичні паралелі. Також спеціальний репортаж має на меті не оперативне висвітлення події, а детальне: «Це відтворення й дослідження події минулого з метою її аналізу, тобто виявлення причин, наслідків, а також соціальної оцінки» [1, с 189]. Саме завдяки глибокій аналітиці аудиторія краще розуміє масштаб подій, тому в спеціальному репортажі акцент не на оперативності, а на значущості ситуації для суспільства.

Однією з ключових особливостей спеціального репортажу, що робить його таким потужним інструментом, є його здатність доносити правду через особисті історії. Саме реальні свідчення людей, які безпосередньо зіткнулися з подіями, здатні найсильніше вплинути на аудиторію та закарбуватися в пам'яті. Яскравим підтвердженням цього є, наприклад, проєкт «Рік великої війни: голоси» від Громадського радіо. На основі реальних свідчень військових і цивільних осіб висвітлюється російсько-українська війна. Ці аудіорепортажі дають унікальну можливість слухачам не тільки дізнатися факти, а й відчувати емоційну напругу, що супроводжує переживання людей, котрі стали безпосередніми свідками війни. Вони демонструють, як спеціальні репортажі можуть ставати потужним інструментом для розповіді про глобальні події, надаючи простим людям голос у вирі великих історій.

Попри популярність репортажів у відео- та текстових форматах, на жаль, ніша аудіорепортажів в Україні залишається майже незаповненою. На нашу думку, спеціальний радіорепортаж як засіб документалізації сприяє не лише фіксувати події, а й створювати ефект присутності за допомогою звуків і голосів очевидців. Звукові ефекти, що використовуються в аудіорепортажах, дозволяють передати атмосферу подій більш реалістично, ніж статичне зображення або текст.

Професійні журналісти, використовуючи аудіоформат, здатні створити не тільки інформаційний, але й емоційно насичений образ подій, що стає важливим інструментом документування історичних процесів. Документальний аспект радіорепортажу забезпечує збереження свідчень, які із часом набувають архівної цінності, дозволяючи історикам із дослідниками відтворити перебіг подій із максимальною точністю.

Отже, спеціальний радіорепортаж є важливим засобом документалізації подій російсько-української війни. Він забезпечує доступність інформації для аудиторії, яка обмежена в можливостях споживання відео- та текстового контенту, а також сприяє збереженню автентичних свідчень подій. Радіожурналістика дає можливість вдало відтворити події та завдяки звуковим прийомам надати слухачу відчуття присутності на місці події, а спеціальний репортаж, зі своєї сторони, допомагає глибоко проаналізувати подію та надати більше ексклюзивної інформації, ніж у інформаційному репортажі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Коваленко Ю. До типології сучасного телевізійного репортажу / Ю. Коваленко // Культура України. – 2014. – № 47. – С. 185–191.
2. Лизанчук В. Радіорепортаж – найскладніший інформаційний жанр / В. Лизанчук // Теле- та радіожурналістика, 2013. – Вип. 12. – С. 132–147.
3. Сліди війни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bihus.info/projects/slidy-vijny/> (дата звернення: 03.04.2025).